

Маршалл Алан

Біографія

Алан Маршалл народився 02 травня 1902 року в Нураті, шт. Вікторія. Австралійський письменник. Дитинство Маршалла проминуло у сільській Австралії, серед екзотичної природи, повної дивовижних тварин і екзотичних рослин. Батько Маршалла, австралієць у другому поколінні, почав працювати з дванадцяти років. "Уся його освіта,— писав Маршалл в автобіографічній повісті "Я вмію стрибати через калюжі",— обмежилася кількома місяцями занять з вічно п'яним учителем... Почавши самостійне життя, батько мандрував дорогою від ферми до ферми, винаймаючись об'їжджати коней чи переганяти стада". Любов батька до природи, вміння поводитися з простими людьми австралійських селищ передалися синові.

У шість років Алан захворів на дитячий параліч, що зробив його інвалідом на все подальше життя. У автобіографічній повісті Маршалл розповідає, як він учився "стрибати через калюжі" — оволодіював тим, що було легким і природним для його ровесників, а йому діалося ціною неймовірних фізичних зусиль.

Драматичні обставини життя Маршалла породили у ньому не безпорадність і озлоблення, а дивовижну стійкість і мужність, де не було навіть думки про жалість. Після закінчення комерційного коледжу в Мельбурні, куди Маршалл вступив з наміром стати "письменником і бухгалтером", він намагався знайти роботу, що було вкрай нелегко у час економічної кризи кінця 20-х рр.

У 20—30-х рр. Маршалл змінив низку професій найрізноманітнішого штабу — муніципальний клерк, нічний сторож, бухгалтер на взуттєвій фабриці. У вільний час Маршалл писав, не маючи майже ніякої надії на публікацію своїх творів. Щоденні газети одностайно відхиляли репортажі Маршалла про жертви кризи — "Образки з життя пролетаріату"; їх друкувала тільки робітнича "Воркес войс". У цій газеті Маршалл "вигострював зуби" публіциста, беручи участь у компаніях, які вона проводила: виступав проти потогінної системи на заводах; на захист Е. Кіша, делегата австралійського конгресу проти війни та фашизму, котрому влада заборонила в'їзд у країну; на підтримку республіканської Іспанії.

У 1933 р. Маршалл написав оповідання "Синок", що зосталося неопублікованим у 30-х рр., як і чимало іншого з написаного у цей час. Тема оповідання — народження нової людини; у муках породілля призводить на світ, і навколишня природа дослухається до її стогонів та співчуває їй, а затим торжествує, вітаючи з'яву дитини. Оповідання було захоплено прийняте австралійською літературною громадськістю, однак Маршаллу було відмовлено у публікації через "надмірну відвертість" твору.

У 1939 р. Маршалл редагував "Пойнт" — невеликий антифашистський журнал. Його обрали головою Ліги письменників.

Єдиний роман Маршалла "Які чудові твої ніжки" ("How Beautiful are thy Feet", 1937; опубл. 1949), як і інші його твори, має автобіографічне підґрунтя. Дійові особи роману

— робітники та службовці мельбурнської взуттєвої фабрики, розчавленої кризою на зразок тієї, на якій працював сам письменник. Роман — достовірний затис подій, свідком яких він був, "підслухані" й діалоги дійових осіб. Автобіографічною є й постать бухгалтера Маккормека, уважного спостерігача та вдячного слухача. Маршалл зачіпає новий для австралійської літератури пласт — життя міського пролетаріату. Економічний крах, що поставив робітників у особливо тяжкі умови, пробуджує у них прагнення до соціальних змін. Зауважено, що прийоми й образи роману, з одного боку, традиційні, з іншого — є безумовною новацією для австралійської літератури. Безсумнівний зв'язок чудовиська-фабрики з романами Е. Золя та Ч. Діккенса; у той самий час, прагнучи передати одночасно ритм виробництва та думки робітника біля конвеєра, Маршалл вводить "обірвані" фрази, які асоціюються з незграйною симфонією фабричних звуків та шумів, уривчастим диханням робітника, що є прийомом, властивим для експериментальної прози Дос Пассоса, використовує прийом "потoku свідомості" в тому вигляді, в якому він з'являється в оповіданнях Е. Хемінгвея. Однак Маршалл не просто черпає з різних джерел, він створює ідіостиль — місткий, лаконічний. Сучасники відзначали "нездатність" Маршалла написати нудну фразу.

Зустрічі з родинами фронтовиків, поїздки Маршалла як кореспондента фронтової газети Квінслендом, Новим Південним Вельсом та Вікторією стали підґрунтям для його нарисів, присвячених долі простого солдата. Під час поїздок крайньою, тропічною Північню Австралії, подорожуючи малодослідженими районами півострова Арнемленд, Маршалл знайомився з аборигенами, вивчав їхню мову, побут і звичаї, записував перекази та легенди дикунів, особисто заслужив прізвисько "Гуравілла", тобто: "Творець історій". Маршалл звернувся з гнівною, патетичною промовою до своїх співгромадян на захист корінного населення Австралії: "В Австралії існує рабство — рабство у найганебнішій та найжорстокішій формі... У нас все ще можна, купивши за десять шилінгів дозвіл винаймати аборигенів, здобути необмежену владу над будь-якою їхньою кількістю... можна вбити аборигена, не боячись покарання. Білим все можна!" Літературно опрацьовані перекази аборигенів увійшли у книгу "Люди прадавніх часів" ("People of the Dreamtime", 1952).

Життєствердний, оптимістичний первень відчутний у новелах Маршалла. Збірки оповідань "Розкажи про індику, Джо" ("Tell us About the Turkey, Jo", 1946) і "Як ти там, Енді?" ("How's Andy Going", 1956) знову розкривають перед читачем приховане і непомітне життя простого народу Австралії. Мета Маршалла — дослідника душі людини — показати в ординарному, нецікавому на перший погляд, явищі його приховану, глибинну сутність, зробити звичне таким, що заслуговувало б на пильну увагу читача.

Майстерність Маршалла-гумориста виявляється у створюваних з початку 30-х рр. сценках та діалогах, згодом об'єднаних у збірки "Опустіть штору" ("Pull Down the Blind", 1949), "Зіштовхуючись із друзями" ("Bumping into Friends", 1950). У збірках "Оповідання" ("Short Stories", 1973) та "Молотами по ковадлу" ("Hammers Over the Anvil", 1975) інтонація частіше набирає іронічного, сатиричного відтінку, а сюжет

будується з виразністю та дотепністю анекдоту.

Славу письменникові принесла автобіографічна трилогія: "Я вмію стрибати через калюжі" ("I Can Jump Puddles", 1955), "Це трава" ("This is the Grass", 1962), "У серці моєму" ("In Mine Own Heart", 1963), де йдеться про його боротьбу з недугою та перемогу над нею. Повість "Я вмію стрибати через калюжі" визнана самим автором найкращим твором, це — попри хворобу — повернення до світлого та радісного світу дитинства. Головне у повісті — протиборство хлопчика з обставинами свого життя, які не залежать від людського наміру. Автор оповідає про те, як дитина боролася, аби всупереч злій долі стати повноцінною людиною, і що допомогло їй у цій боротьбі — боротьбі передовсім з Іншим Хлопчиком у собі, обережним і безпорадним, котрий намагався вмовити Алана змиритися із сумною долею каліки. Замість постійно розкручуваної пружини сюжету Маршалл вибудовує епізоди, вміщуючи у фокус моменти подолання, — вони й становлять внутрішній кістяк повісті. Аланові є чужим трагічне світовідчуття "маленького каліки": він б'ється на палицях із шкільним недругом, спускається в кратер згаслого вулкана, вчиться плавати, їздить верхи... Усе це для Алана — подолання чергової вершини, нова перемога над безпомічністю. Радість цієї перемоги ділять з Аланом його батьки, переконані в тому, що "оберігаючи його голову від ударів, ми можемо розбити йому серце". Хлопчик виростає не в ідеальному світі. Світ дитинства Маршалла знає й сумні дні — наприклад, коли під час посухи гине від голоду худоба; і, звісно, величезна відстань відділяє будиночки бідняків Туралли від особняка місіс Карузерс, землевласниці, котрій усі навколишні ферми заборгували; і хтось рветься у Квінсленд, де, подекуять, можна недорого купити ділянку. Але вся глибина соціальних суперечностей, жорстокість, бруд, вади відкриваються у наступних частинах трилогії, де в полі зору автора — Мельбурн 20-х рр. та періоду депресії: дешеві номери та пансіони, контори та фабрики, кримінальні злочинці та повії, черстві роботодавці, робітники та бродячі безробітні, вуличні проповідники та журналісти. Ані потворні явища суспільного життя, ані руїна, ані навіть смерть не руйнують цілісної картини світу дитини, а згодом — юнака Алана.

Маршалл ніколи не уникав сумних і серйозних тем — навпаки, і як людина, і як письменник він завжди готовий відгукнутися на біль іншої людини. Але віра в остаточну перемогу добра, віра у можливість щастя, що залежать передусім від самої людини, а не від обставин її життя, дає надію читачеві книг Маршалла, додає йому сили й упевненості в тому, що прекрасний, життєлюбний і людяний світ усе-таки існує.

Символічними є назви останніх книжок письменника — "Австралія Алана Маршалла" ("Alan Marshall's Australia", 1981) і "Бійці Алана Маршалла", упорядковані його секретарем Гвен Хардісті. У першій із них зібрані публікації письменника 50-х рр. Ці оповідання — сплав реальності і фольклору — відтворюють колорит майже зниклого провінційного життя. Те саме стосується й останньої книги Маршалла — збірки коротких оповідань, замальовок, дорожніх нотаток, які охоплюють період від 1934 до 1980 р.

Маршалл бував в Україні, мав творчі контакти з журналом "Всесвіт", де протягом

1958—1976 рр. було опубліковано низку його творів.

Помер письменник 21 січня 1984 року в Мельбурні.